

Αριθμ. Πρωτ.: Φ.1/3/547

Έν Καισαριανῇ τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 2020

Ε Γ Κ Υ Κ Λ Ι Ο Σ 226η

Πρός
τό πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως μας

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Εὐλογημένοι Χριστιανοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Τήν Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου 2020, πρό τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ σύμφωνα μέ τήν ὑπ' ἀριθμόν 2556/5.7.1993 Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτελοῦμε τήν μνήμη τῶν Ἐθνοῖερομαρτύρων Μητροπολιτῶν Σμύρνης Χρυσοστόμου, Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Ἰκονίου Προκοπίου καί Ἐπισκόπου Ζήλων Εὐθυμίου καί τῶν λοιπῶν Κληρικῶν καί Λαϊκῶν πού ὑπέστησαν βίαιο καί μαρτυρικό θάνατο κατά τήν Μικρασιατική Καταστροφή (1922), πού κατά τό διανυόμενο ἔτος συμπληρώνονται 98 χρόνια ἀπό τά θλιβερά γεγονότα.

Ἡμέρα διπλῆς σεβάσμιας μνήμης σήμερα γιά τούς πιστούς ἡ σημερινή Κυριακή

Α΄. Στήν λατρευτική σύναξή μας τιμᾶμε κλίνοντες εὐλαβικά τό γόνυ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος στόν κορυφαῖο Ἐθνοῖερομάρτυρα Μητροπολίτη

Σμύρνης Χρυσόστομο πού προεξάρχει τοῦ χοροῦ τῶν λοιπῶν Μικρασιατῶν Μητροπολιτῶν πού μαρτύρησαν κατά τήν Μικρασιατική Καταστροφή τοῦ 1922, ἐπίσης τῶν καταγεγραμμένων καί τῶν μή καταγραφέντων Κληρικῶν καί Λαϊκῶν Πατέρων καί ἀδελφῶν Ἑλλήνων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν πού βιαίως ἐξεμέτρησαν τό ζῆν παντοιοτρόπως μαρτυρησάντων.

1. Θυμόμαστε καί τιμᾶμε τοὺς Ἐθνοϊερομάρτυρες Ἱεράρχες:

Α) Τόν κορυφαῖο Ἐθνοϊερόμαρτυρα *Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο* πού κατακρεουργήθηκε τό ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου τῆς 27ης Αὐγούστου 1922 (9 Σεπτεμβρίου σήμερα) ἀπό σκληροὺς καί ἀνελέητους δημίους. Ἡ βαρβαρότητα τῶν δημίων του συγκλόνησε τό ποίμνιό του, τοὺς Ἕλληνες, τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Παραδόθηκε ὡς ἐξιλαστήριο θῦμα ἀπό τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πίστεως καί τῆς Πατρίδος μας στὸν μαινόμενο κατ' αὐτοῦ Τουρκικὸ ὄχλο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δεινῶς προπηλακιζόμενος ἀνεσκολοπίσθη βάνανυσα καί φρικτά. Θυσιάσθηκε ὡς ἱερεῖο δηλαδή θῦμα ἄμωμο καί ἐκούσιο, ἀφοῦ ἀρνήθηκε νὰ δεχθεῖ τὴν προσφερθεῖσα σ' αὐτόν διάσωση μέ τὴν φυγή, διότι βάρυνε στήν ἀρχιερατικὴ συνείδηση του ὁ λόγος τοῦ Κυρίου γιὰ τὸν καλὸ Ποιμένα, ὅτι : «ὁ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτὸς ἐστὶ καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων» (Ἰωάννης ι' 12-13).

Ἐπίσης θυμόμαστε καί τιμᾶμε:

β) Τόν *Κυδωνιῶν Γρηγόριο*. Ὁ Ἱεράρχης αὐτὸς προστάτεψε τό ποίμνιό του ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν καί ἔσωσε πολλοὺς φυλακισμένους καί μελλοθανάτους. Φυγάδευσε τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ποιμνίου του σὲ ἀσφαλεῖς τόπους ἔξω τῶν Τουρκικῶν συνόρων. Συγκακουχούμενος ὁ ἴδιος μέ τοὺς ὑπόλοιπους ἐκτοπίσθηκε μαζί τους τὸν Ὀκτώβριο τοῦ ἔτους 1922. Ἐνῶ ἐτοιμάσθηκε ὁ λάκκος πού εἶχαν σκάψει γιὰ αὐτόν οἱ δημιοὶ του γιὰ νὰ τὸν

θάψουν ζωντανό ξεψύχησε από έγκεφαλκή συμφόρηση, τελειωθείς έν Κυρίω
ώς νεομάρτυς τήν 3η Όκτωβρίου 1922.

γ) *Τόν Μοσχονησίων Άμβρόσιο.* Ό Ιεράρχης αυτός μαρτύρησε, άφοϋ
βασανίσθηκε μέ τό πετάλωμα τών ποδιών του καί τήν κατατεμάχηση τοϋ
σώματός του, μαζί μέ άλλους Ιερείς πού συμμαρτύρησαν μαζί του καί άλλους
πιστούς τής Έπαρχίας του, «*διά τόν λόγον τοϋ Θεοϋ καί διά τήν μαρτυρίαν τοϋ
άρνίου ήν είχαν*» (Άποκαλύψεως στ΄, 9)

δ) *Τόν Ικονίου Προκόπιο.* Στο μέσο τής καταδυναστεύσεως τοϋ ποιμνίου
του καί τών Ποιμένων του άπό τίς Άρχές τών Νεοτούρκων, καί τών
άπεγνωσμένων κραυγών τοϋ λαοϋ ό Ποιμενάρχης παρέδωκε τό πνεϋμα στό
Μέγα Άρχιερέα καί Σωτήρα Χριστό προμαχώντας καί συμπάσχοντας μέ τούς
στενάζοντες Έλληνες Χριστιανούς τής Άνατολίας. Μαρτύρησε ώστε καί οί πιστοί
τής έπαρχίας του «*σωτηρίας τύχωσι τής έν Χριστῷ Ιησοϋ*» (Β΄ Πρός Τιμόθεον β΄,
10)

καί ε) *Τόν Ζήλων Εϋθύμιο.* Ό Ιεράρχης ένῶ ήταν φυλακισμένος στήν
Άμάσεια τοϋ Πόντου ως κατηγορούμενος για έσχάτη προδοσία τοϋ Τουρκικοϋ
Έθνους τό Πάσχα τοϋ έτους 1921 μετέδιδε στους κρατούμενους μαζί μέ τόν
πασχάλιο χαιρετισμό καί τό μήνυμα τής έθνικής άναστάσεως. Υφίστατο
καθημερινά για 41 ήμέρες πολυώδυνα μαρτύρια άπό τά όποϊα υπέκυψε σέ
θάνατο τήν 29η Μαΐου 1921 κατά τό «*ίνα άναπαύσονται έκ τών κόπων (καί τών
όδυνών) αύτῶν καί τά έργα αύτῶν άκολουθεϊ μετ΄ αύτῶν*» (Άποκαλύψεως ιδ΄,
13).

Τίς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του ἔψαλλε μόνος του τὴν νεκρώσιμη Ἀκολουθία γιὰ τὸν ἑαυτό του ἐνῶ «ἐπηκροῶντο δὲ αὐτοῦ οἱ δέσμιοι» (Πράξεων ιστ' 25). Καί μετέστη πρὸς Κύριον ὡς Ἐθνομάρτυρας καί Ἱερομάρτυρας.

Τὸ σχέδιο ἐξόντωσης Ἑλλήνων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας

Ἡ ἀπόφαση τῶν Νεοτούρκων τοῦ 1911 σηματοδοτεῖ τὴν ἐμφάνιση μιᾶς νέας μεθοδολογίας στὴ σύγχρονη ἱστορία. Ἐνα κόμμα ἐξουσίας ἀποφασίζει ἀνοιχτὰ καὶ ἐπίσημως νὰ ἀσκήσει βία κατὰ ὅσων ὑπηκόων της δὲν τηροῦν ὀρισμένες ἀπὸ τὶς πολιτισμικὲς προϋποθέσεις ποὺ αὐτὸ αὐθαιρέτως θέτει. Μέχρι ἐκείνη τὴ στιγμή, οἱ διώξεις καὶ οἱ σφαγὲς στὴ προνεωτερικὴ ἐποχὴ ὀφείλονταν σὲ μιὰ ἐνστικτώδη, αὐθόρμητη ἐκδήλωση τοῦ θρησκευτικοῦ - κυρίως- συναισθήματος ὑπεροχῆς. Ἡ πολιτικὴ τῶν Νεοτούρκων ἐκφράζει τὴ νέα μεθοδολογία τοῦ ἐθνικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ψυχρὰ καὶ ὑπολογισμένα ἐπιλέγει τὸ θῦμα καὶ ἐκπονεῖ συγκεκριμένες στρατηγικὲς μὲ στόχο τὴν ἐξόντωσή του. Αὐτὸ τὸ ἄγνωστο πολιτικὸ καὶ ἰδεολογικὸ πλαίσιο ἐντάσσει τὴν πολιτικὴ τῶν Νεοτούρκων στὴν κατηγορίαν ἐκείνη ποὺ θὰ γίνῃ γνωστὴ στὸν σύγχρονο κόσμον μὲ τοὺς Ναζί καὶ τὴ μελετημένη ἐξόντωση τῶν Ἑβραίων. Αὕτῃ ἀκριβῶς ἡ μέθοδος τῶν Ναζι -ποὺ θὰ γίνῃ γνωστὴ μὲ τὸν ἐλληνικὸ ὄρον «Ὀλοκαύτωμα»- δηλώνει τὴν ψυχρὴ καὶ ἀποφασισμένη πολιτικὴ «.. γιὰ νὰ καθαρίσουν τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ὅ, τι θεωροῦσαν βρώμικο καὶ ἄρρωστο, νὰ τὴν κάνουν τελείαν, καθαρὴ καὶ ὑγιή. Τὸ Ὀλοκαύτωμα ἦταν ἓνα πείραμα καθαριότητος. Ἦθελαν τὴν ἀγνὴ ἄσπιλη, ἀμόλυντη τελείαν κοινωνίαν, ἓνα ὄνειρον καθαρότητος»...». Στὴ νεοτουρκικὴ περίπτωσιν, στὴ θέσιν τῶν Ἑβραίων βρέθηκαν οἱ Χριστιανικὲς ὁμάδες τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Ἀραμαῖοι...

Πρός τήν τελική λύση

Μετά τούς Βαλκανικούς Πολέμους ή γραμμή τοῦ 1911 ἐκφράστηκε μέ τή δημιουργία συγκεκριμένων θεσμῶν, ὅπως τὸ Γραφεῖο Ἐγκατάστασης Φυλῶν καὶ Μεταναστῶν. Ὁ Τανέρ Ἀσάμ γράφει: «Υπάρχουν ἀποδείξεις ὅτι ὁ Γκόκαλπ (Gokalp) συνέταξε εἰδικές μελέτες γιὰ τὶς μειονότητες τῆς αὐτοκρατορίας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Ἀρμενίων. Αὐτὲς ἦταν μέρος ἐνὸς εὐρύτερου σχεδίου νὰ συγκεντρωθεῖ λεπτομερὴς γνώση γιὰ τὴν ἐθνικοθρησκευτικὴ δομὴ τῆς Ἀνατολίας. Ἐνα εἰδικὸ τμῆμα, τὸ Γραφεῖο Ἐγκατάστασης Φυλῶν καὶ Μεταναστῶν, τὸ ὁποῖο συστάθηκε τὸ 1913, ἀσχολοῦνταν εἰδικὰ μέ ζητήματα διασκορπισμοῦ καὶ ἐπανεγκατάστασης πληθυσμῶν.

Γιὰ τὴν ὑλοποίηση τῶν σχεδιασμῶν εἶχε δημιουργηθεῖ μιὰ παρακρατικὴ ὀργάνωση μέ τὴν ἐπονομασίαν Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ, γιὰ νὰ φέρει εἰς πέρας τὶς ἐκτοπίσεις. Ἡ δράση τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ ξεκινήσει τὴ δράση της μέ τούς Ἕλληνες τῆς Ἰωνίας. Ὁ Τανέρ Ἀσάμ γράφει: «Ἡ δράση της ἐναντίον τοῦ «ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ» εἶχε ἀρχίσει πρὶν ἀπὸ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον. Ἡ ἐκτόπιση τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Αἰγαίου, μέσῳ τρομοκρατίας καὶ ἀπαλλοτρίωσης τῶν ιδιοκτησιῶν του, εἶχε πραγματοποιηθεῖ ὡς μέρος τοῦ σχεδίου γιὰ τὴν ὁμογενοποίηση τῆς Ἀνατολίας».

Μὲ τὴν ἔναρξιν τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ἄρχισε ἡ «ἐκκαθάριση θυλάκων μὴ τουρκικῶν πληθυσμῶν ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ σὲ στρατηγικὰ σημεῖα». Τὸ σχέδιον εἶχε τὴν ἀπόλυτη ὑποστήριξιν τῶν Γερμανῶν συμμάχων τῶν Νεοτούρκων καὶ κάποια σημεῖα τοῦ ὑλοποιήθηκαν ἀπὸ κοινού. Ὁ Τανέρ Ἀσάμ ἀναφέρει: «Συντάχθηκαν λεπτομερῆ σχέδια γιὰ τὸν ἐκτουρκισμό τῆς Ἀνατολίας μέσῳ τῆς ἐκκαθάρισης τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν. Τὰ ἴδια μέτρα ἐφαρμόστηκαν στὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου ἀπὸ τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1914. Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἐνωση καὶ Πρόοδος πῆρε μιὰ ξεκάθαρη ἀπόφαση. Ἡ πηγὴ τῶν προβλημάτων

στή δυτική Ανατολία θὰ ἀπομακρυνόταν, οἱ Ἕλληνες θὰ ἐκδιώκονταν μὲ πολιτικά καὶ οἰκονομικά μέτρα. Πρὶν ἀπὸ ὅ, τιδήποτε ἄλλο ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀποδυναμωθοῦν οἱ οἰκονομικά ἰσχυροὶ Ἕλληνες....

Ἀποφασίστηκε νὰ ἐπικεντρωθοῦν οἱ δραστηριότητες γύρω ἀπὸ τὴ Σμύρνη ποὺ θεωρεῖτο Κέντρο τῆς ὑπονομευτικῆς δραστηριότητος. Οἱ Τοῦρκοι ἐθνικιστές, μὲ τὴ βία τοῦ μιλιταριστῆ ἐφόσον διαμορφώθηκαν ἐντὸς τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ, ὑπῆρξαν ἐξαιρετικά βίαιοι πρὸς τὶς χριστιανικὲς κοινότητες τῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν περίοδο αὐτή. Ἔτσι θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ πρώτη φάση τῆς γενοκτονίας. Στὸ τέλος τοῦ Πολέμου θὰ ἐπιχειρηθεῖ ἡ καταγραφή, τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς τῆς πολιτικῆς. Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο θὰ ἐκδώσει τὸ 1919 τὸν ἀπολογισμό μὲ τίτλο «*Μαύρη Βίβλος διωγμῶν καὶ μαρτυριῶν τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ (1914-1918)*». Ἡ «*Μαύρη Βίβλος*» συντάχθηκε ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῶν Μετατοπισθέντων Ἑλληνικῶν Πληθυσμῶν, ἐκδόθηκε στὰ ἑλληνικά καὶ στὰ γαλλικά. Στὸν Πρόλογο ἀναφέρονται μεταξὺ ἄλλων: «*Τὸ κακὸν ἐκορυφώθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον, ὅτε πλεῖσται ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς αὐτοκρατορίας ἐκλονίσθησαν ἐκ θεμελίων ἢ καὶ ἐντελῶς κατεστράφησαν. Εἶνε ἀνεκδιήγητα τὰ δεινοπαθήματα, τὰ ὅποια ὑπέστησαν οἱ ἐκδιωχθέντες ἐκ τῶν ἐστιῶν αὐτῶν Ἕλληνες. Διεσκορπίζοντο οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἰς χωρία καθαρῶς τουρκικά, ἡμποδίζετο εἰς αὐτοὺς ἢ ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχείων διανομὴ βοηθημάτων, ἐστεροῦντο ἐκκλησιῶν καὶ ἱερέων... καὶ ἐξηναγκάζοντο διὰ τοιούτων καὶ ἄλλων μέσων εἰς ἐξισλάμισιν. Τοιουτοτρόπως δέ, πληθυσμὸς ὁμογενὴς ἐκ 490.063 ψυχῶν, διασπαρεῖς ἀνὰ τὸ ὄρη, τὰς χαράδρας καὶ τὰ τουρκικά χωρία, ὑπέστη ἐν τοῖς πλείστοις τὸν ἐξ ἀσιτίας, τοῦ ψύχους καὶ τῶν στερήσεων θάνατον*».

Προσευχόμαστε ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καί τῆς ἱστορίας νά σκεπάζει τήν
εὐλογημένη Πατρίδα μας τούς πιστούς Ἄρχοντες μας καί τόν θεοφιλῆ Πιστό
Λαό, ψάλλοντες

*«Ὁ Θεός τῶν Πατέρων ἡμῶν
ὁ ποιῶν ἀεί μεθ' ἡμῶν κατὰ τήν σήν ἐπιείκειαν
μή ἀποστήσης τό ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν,
ἀλλά ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις
ἐν εἰρήνῃ κυβέρνησον τήν ζωήν ἡμῶν».*

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.